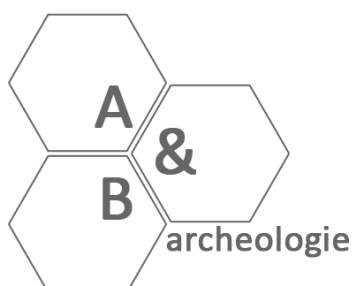

Nota Waregem Stijn Streuvelsstraat

Programma van maatregelen na proefsleuven

Bert ACKE, Maarten BRACKE, Paulien FONTEYN en Sander DEBRABANDERE

20-10-2021

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Waregem Stijn Streuvelsstraat, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota¹ bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat een landschappelijk booronderzoek, eventueel gevolgd door een verkennend en waarderend booronderzoek en/of proefputtenonderzoek in functie van steentijd artefactensites, en een proefsleuvenonderzoek diende uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van deze onderzoeken beschreven.

Het landschappelijk booronderzoek en het proefsleuvenonderzoek vonden plaats op een site met een matig complexe verticale stratigrafie. Het boorplan zoals opgesteld in de bureaustudie voorzag zeven landschappelijke boringen. Dit plan kon volledig en zonder problemen worden gevolgd. Verdere verkennende/waarderende boringen bleken niet nodig, gezien geen volledig intacte bodemopbouw werd vastgesteld. De gegevens tonen aan dat de kans op het aantreffen van een *in situ* bewaarde steentijdvindplaats zeer gering is.

Het sleuvenplan zoals opgenomen in de bureaustudie voorzag in de aanleg van vier parallelle noordoost-zuidwest georiënteerde sleuven. Dit plan kon integraal gevolgd worden. Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak van 1,80m breed. Er werden enkele kijkvensters aangelegd om de aan-of afwezigheid van sporen na te gaan en om duidelijkheid te verschaffen in bepaalde sporen of sporenclusters. Een ruim kijkvenster werd daarnaast aangelegd rondom de twee aangetroffen brandrestengraven om na te gaan of er meerdere graven aanwezig waren binnen de grenzen van het plangebied. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na afronding van het onderzoek werden de sleuven opnieuw gedicht.

Het plangebied was ca. 6.748m² groot. Hiervan werd 794,2m² (11,8%) onderzocht door middel van proefsleuven en 137,6m² (2,0%) door middel van kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee ruim behaald (13,8%). Het onderzoek kon aldus een goed licht werpen op het archeologisch potentieel van de site.

Binnen het plangebied werden in totaal vier archeologische sporen aangetroffen. Het gaat om twee minder relevante greppels met onbepaalde datering en om twee midden-Romeinse brandrestengraven. De brandrestengraven situeerden zich in het uiterste noordoosten van het terrein en leken geïsoleerd voor te komen. Een ruim kijkvenster rond de sporen bracht geen verdere graven meer aan het licht. Het is echter niet uit te sluiten dat ze deel uitmaken van een groter grafveld dat zich verder uitstrekt in noordelijke richting, buiten de grenzen van het plangebied. Binnen het terrein zelf worden geen archeologisch relevante grondsporen meer verwacht. Het zuidoostelijke terreindeel

¹ Acke, Bracke, Fonteyn 2021a, 2021b.

werd reeds in sterke mate verstoord door de 20ste-eeuwse bebouwing, en voornamelijk de sloop hiervan. Er dient dan ook geen verder terreinonderzoek uitgevoerd te worden.

Wel dient een **verder natuurwetenschappelijk onderzoek** plaats te vinden *ex situ* op de stalen afkomstig uit brandrestengraven S3 en S4. Het verder natuurwetenschappelijk onderzoek bestaat uit een fysisch antropologisch onderzoek op de crematieresten uit beide graven, uit een anthracologisch onderzoek en eventuele ¹⁴C-dateringen. Ook dient het vondstmateriaal uit deze contexten preciezer bestudeerd en geïnventariseerd te worden. De kruikamfoor uit brandrestengraf S3 worden daarbij voorgelegd voor archeologische conservatie. De modaliteiten van het verder onderzoek worden hieronder beschreven.

De vaststellingen uit het proefsleuvenonderzoek sluiten aan bij de verwachtingen op basis van de bureaustudie. Hoewel in de onmiddellijke omgeving van het plangebied nog slechts weinig archeologische gegevens voorhanden zijn, werd in het bureauonderzoek een verhoogde archeologische verwachting toegeschreven aan het plangebied. Het terrein kent immers een uitgesproken landschappelijke ligging, op een hogere en drogere locatie die uitsteekt boven de omliggende beekvalleien, waaronder deze van de Gaverbeek, een van oudsher belangrijke natuurlijke waterloop in de omgeving. Dergelijke locaties zijn steeds aantrekkelijk geweest voor menselijke aanwezigheid. Indicaties voor Romeinse aanwezigheid werden reeds aangetroffen op ca. 800m ten zuidoosten van het terrein (70244²), net ten noorden van de Gaverbeek. Op deze locatie is het waterrijke Gavergebied het nauwst en kruist de Romeinse weg van Bavay naar de kust de Gavers. Opgravingen in 1976 brachten reeds een klein rechthoekig gebouw uit de midden-Romeinse periode aan het licht.

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *De Barak*.

2. Natuurwetenschappelijk onderzoek

In uiterst noordoostelijke deel van het plangebied werden twee houtskoolrijke sporen (S3 en S4) aangetroffen. Op basis van de aanwezigheid van verbrand botmateriaal in de spoorvulling, konden de sporen met zekerheid als brandrestengraven geïdentificeerd worden. Om na te gaan of er nog meer graven aanwezig waren op het terrein werd een ruim kijkvenster aangelegd rond sporen S3 en S4. Hierbij werden echter geen andere brandrestengraven teruggevonden. Het is echter niet uit te sluiten dat de graven toch deel uitmaken van een grafveld dat zich verder uitstrekt naar het noorden, buiten de grenzen van het plangebied.

Brandrestengraf S3 tekent zich eerder ovaalvormig (ca. 1,9m bij 0,9m) af in het grondvlak, terwijl S4 een vierkante vorm (ca. 1m bij 1m) kent. In doorsnede vertonen beide sporen een gelijkaardige opbouw, waarbij bovenaan een lichtbruingrijs-beige pakket aanwezig is dat geïnterpreteerd kan worden als de nazakking. Deze laag bevatte slechts enkele vondsten en een beperkte hoeveelheid houtskool. Onderaan werd een zwarte, houtskoolrijke laag gedocumenteerd waarin een relatief grote hoeveelheid verbrand botmateriaal aanwezig was. Deze laag bevatte eveneens aardewerk- en metaalvondsten. In brandrestengraf S3 werd zo onder meer een quasi volledige kruikamfoor, vermoedelijk te dateren in de midden-Romeinse periode, teruggevonden. De kruikamfoor bevond zich in een soort nis, in het uiterst zuidwestelijke deel van het spoor. Beide graven werden integraal onderzocht tijdens het vooronderzoek. Hierbij werd de houtskoolrijke spoorvulling volledig ingeschept. Vondsten zoals aardewerk, metaal en verbrand botmateriaal werden hierbij reeds zoveel mogelijk afzonderlijk ingezameld.

Gezien het belang van deze contexten dient een verder archeologisch onderzoek in de vorm van een verder natuurwetenschappelijk onderzoekstraject uitgevoerd te worden. De stalen dienen hiervoor allereerst uitgezeefd te worden, waarna ze gecontroleerd kunnen worden op de aanwezigheid van archeologische artefacten en verbrand botmateriaal.

Het verder natuurwetenschappelijk onderzoek is vierledig. Enerzijds dienen **¹⁴C-dateringen** uitgevoerd te worden om de brandrestengraven scherper te plaatsen in de tijd. Op basis van een eerste assessment van het aardewerk lijken de sporen te dateren in de midden-Romeinse periode. Deze datering dient echter nog bevestigd en eventueel gespecificeerd te worden. Daarnaast zal ook een **anthracologisch onderzoek** plaatsvinden op het houtskool uit de zeefresidu's van de brandrestengraven. Hierbij wordt de houtskoolsamenstelling van het spoor bestudeerd en worden de voorkomende houtsoorten geïnventariséerd. Bovendien kan ook bepaald worden of voor de crematierite willekeurig hout werd ingezameld of er sprake is van selectieve inzameling, zowel naar houtsoort als ouderdom (takhout/stamhout) toe. Er dienen voor dit onderzoek telkens minstens 100 houtskooltellingen te gebeuren om tot een betrouwbaar resultaat te komen. Het verbrand botmateriaal zal daarnaast worden voorgelegd voor **fysisch antropologisch onderzoek**, waarbij getracht wordt meer informatie (leeftijd, geslacht, ziekteverschijnselen etc.) te verzamelen over de overleden individuen. Tot slot zal het aardewerk bij de opmaak van de nota na natuurwetenschappelijk onderzoek gewassen, bestudeerd, geïnventariséerd en beschreven worden. De quasi volledige kruikamfoor wordt geselecteerd voor **archeologische conservatie**. Indien het aardewerk de sporen reeds scherp weet te dateren, vervalt de nood aan ¹⁴C-datering.

De resultaten van deze natuurwetenschappelijke onderzoeken dienen in een finale nota omschreven te worden.

Onderzoek	Aantal
Antracologie	2 (100 tellingen)
¹⁴ C-datering	2
Fysisch antropologie	2
conservatie	1 tot 3

Tabel 1 Zicht op de geadviseerde onderzoeken en aantallen op brandrestengraven S3 en S4.

3. Onderzoeksvragen

Volgende niet-limitatieve onderzoeksvragen kunnen vooropgesteld worden:

- Uit welke periode dateren de brandrestengraven?
- Wat is de samenstelling van het spoor? Welke houtsoorten komen voor?
- Is er sprake van een selectie of willekeurige inzameling van het gebruikte hout?
- Gaat het om jong (takjes/twijgjes) of oud hout (stam)?
- Wat leert het natuurwetenschappelijk onderzoek ons over het toenmalige landschap en het landschapsgebruik?
- Wat vertelt het fysisch antropologisch onderzoek over de overledenen?
- Waaruit bestaat het vondstenensemble? Wat vertellen de vondsten ons over de overledenen (handel/status/crematierite/...)?
- Kunnen de graven scherp gedateerd worden aan de hand van het aangetroffen aardewerk? Is er nog nood aan een ¹⁴C datering?

4. Kostenraming en timing

4.1.1. Kostenraming

- Uitzeven grondstalen en triage: ca. 750euro/excl BTW
- Natuurwetenschappelijk onderzoek
 - o Antracologie, ¹⁴C-datering, conservatie en fysisch antropologie: ca. 4000euro/excl. BTW
- Opmaak nota na het bekomen van de resultaten: ca. 1250euro/excl. BTW

4.1.2. Timing

- opsturen stalen na bekomen van de aktename
- labo-onderzoek (anthracologie, ¹⁴C-datering, conservatie en fysisch antropologie); duurtijd ca. 2 tot 4 maanden
- opmaak nota na bekomen van de resultaten; ca. 2 tot 4 weken na labo-resultaten
- indienen nota na natuurwetenschappelijk onderzoek

5. Bewaring archeologisch ensemble

Gedurende het onderzoek worden de stalen als geheel bewaard in een veilige, droge en klimaatsgeschikte omgeving. Na afronding van het onderzoek wordt het archeologisch ensemble overgedragen aan de eigenaar.